

FORBRUKSFORSKNINGSINSTITUTTET SIFO

SIFOs Referansebudsjett for forbruksutgifter – andre halvår 2022

Marthe Hårvik Austgulen og Andreea Ioana Alecu

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

© Forbruksforskningsinstituttet SIFO
OsloMet – storbyuniversitetet
SIFO-Rapport 7 – 2022

Forbruksforskningsinstituttet SIFO
OsloMet – storbyuniversitetet
Stensberggt. 26 – 7. etg.
Postboks 4 St. Olavs plass
0130 Oslo
www.oslomet.no/om/sifo

Forsidebilde: Fotolia_92300654_Subscription_Monthly_XXL

Forbruksforskningsinstituttet SIFO utgir:

- Rapporter – som er kvalitetssikret og godkjennes av SIFO ved direktør/forskningsledere
- Notater – som godkjennes av prosjektleder.

Det må ikke kopieres fra denne rapporten i strid med åndsverksloven. Rapporter lagt ut på Internett, er lagt ut kun for lesing på skjerm og utskrift til eget bruk. Enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring utover dette må avtales med SIFO. Utnyttelse i strid med lov eller avtale, medfører erstatningsansvar.

STORBYUNIVERSITETET
FORBRUKSFORSKNINGSINSTITUTTET SIFO

Tittel SIFOs Referansebudsjett for forbruksutgifter – andre halvår 2022	Antall sider 14	Dato 20.09.2022
Title Consumption Research Norway's reference budget for consumer expenditures – second half of 2022	ISBN 978-82-7063-543-6	
Forfatter(e) Marthe Hårvik Austgulen Andreea Ioana Alecu	Prosjektnummer 202686	Faglig ansvarlig sign. <i>Silje E Skuland</i>
Oppdragsgiver Barne- og familiedepartementet (BFD)		
Sammendrag Denne prosjektrapporten presenterer en oppdatert versjon av referansebudsjettet for 2022 hvor kostnadene er justert i henhold til prisutviklingen i markedene. Nye priser er hentet inn for forbruksområdene «Barnehagekostnader», «SFO/AKS» og «kollektivtransport», mens de øvrige prisene er justert i henhold til endringer i konsumprisindeksen (KPI) utarbeidet av SSB. Kostnader forbundet med drift og vedlikehold av elbil er ikke oppdatert i denne versjonen av referansebudsjettet. De nye tallene viser at det er kostnader til mat og drikke, andre dagligvarer og bil som har økt mest siden forrige oppdatering av referansebudsjettet. Kostnadene til barnehage og SFO/AKS har blitt redusert.		
Summary This project report presents an updated version of the Norwegian reference budget where the costs are adjusted in accordance with price developments in the markets. New prices have been collected for the budget items «Kindergarten», «Day care facilities for school children» and «Travel costs (commute) ». The other budget items are adjusted in accordance with changes in the consumer price index (CPI) prepared by Statistics Norway. Costs associated with operation and maintenance of electric cars have not been updated in this version of the reference budget. The new estimates show that it is costs for «food and beverages», «other groceries» and «car (operation and maintenance)» that have increased the most since the last update of the reference budget.		
Stikkord Referansebudsjett, forbruksutgifter		
Keywords Reference budget, consumer expenditures		

Forord

Denne prosjektrapporten presenterer en oppdatert versjon av referansebudsjettet for 2022 hvor kostnadene er justert i henhold til prisutviklingen i markedene. Prosjektet er finansiert av Barne- og familiedepartementet (BFD).

Det norske referansebudsjettet har en lang historie, og årets oppdatering bygger på omfattende arbeid utført av en rekke personer. Arbeidet med konstruksjon og oppdateringer av de ulike forbruksområdene i referansebudsjettet gjennomføres i hovedsak av forskere med fagkompetanse innenfor det aktuelle forbruksområdet, og flere ulike personer har derfor vært involvert både i oppbyggingen og de senere oppdateringene av de ulike forbruksområde som ligger til grunn for årets beregninger. Det er med andre ord mange flere enn forfatterne av denne rapporten som har medvirket til denne andre utgaven av Referansebudsjettet for forbruksutgifter for 2022 selv om de ikke har vært direkte involvert i arbeidet med årets versjon.

Referansebudsjettkalkulatoren på OsloMets hjemmesider er oppdatert med tallene som presenteres i denne rapporten.

Forskningsleder Silje Elisabeth Skuland har kvalitetssikret rapporten.

Oslo, september 2022.

Forbruksforskningsinstituttet SIFO

OsloMet – storbyuniversitetet

Innhold

Forord	2
Innhold	3
1. Innledning	4
2. Referansebudsjettet august 2022	5
2.1 Individspesifikke utgifter (kr. per måned)	5
2.2 Husholdningsspesifikke utgifter (kr. per måned)	6
3. Oppdatering av kostnader i Referansebudsjettet andre halvår 2022	7
3.1 Priser hentet inn i august/september 2022	7
3.1.1 «Barnehagekostnader»	7
3.1.2 «Kostnader for Aktivitetsskolen (AKS)»	8
3.1.3 «Reisekostnader»	8
3.2 Justering av priser i henhold til konsumprisindeksen	8
4. Kostnadsutvikling for eksempelfamilien	11
5. Slik bruker du referansebudsjettet	12
6. Oppsummering og konklusjon	13
Litteratur	14

1. Innledning

Referansebudsjettet blir normalt oppdatert én gang i året, og dette gjøres med utgangspunkt i februarprisene for det aktuelle året. Årets referansebudsjett ble publisert i mai 2022 (Austgulen et al., 2022). 2022 har hittil vært preget av en betydelig høyere inflasjon enn foregående år, og vi anser det derfor som nødvendig å publisere en oppdatert versjon av referansebudsjettet med utgangspunkt i augustpriser. I denne oppdateringen er budsjettet i hovedsak oppdatert i henhold til endringer i konsumprisindeksen, men det er også samlet inn oppdaterte priser for enkelte forbruksområder.

I denne rapporten presenterer vi den oppdaterte versjonen av referansebudsjettet og metoden som benyttes i oppdateringen. Videre illustrerer vi hvordan prisendringene slår ut for en eksempelfamilie bestående av to voksne og to barn.

Hvordan referansebudsjettet er bygget opp og de ulike vurderingene som gjøres i forbindelse med oppdateringen av grunnlaget for kostnadsberegningene går vi ikke inn på i denne rapporten. Lesere som er interessert i dette kan finne relevant informasjon på referansebudsjettets hjemmesider, i tidligere oppdateringsrapporter (f.eks. Austgulen et al., 2021; Lylum & Skuland, 2022; Skuland, 2021) og i vitenskapelige publikasjoner om referansebudsjettet (Austgulen, 2022; Austgulen & Borgeraas, 2020).

Vi jobber fortløpende med oppdateringer av ulike poster i referansebudsjettet. Dermed tar vi forbeholdt om at vurderingene som er gjort i denne rapporten med tanke på prismålinger og justeringer o.l. kan oppdateres uten at vi oppdaterer denne rapporten. Dermed kan innholdet i de ulike budsjettpostene (produkter, tjenester og mengder som er inkludert for ulike husholdninger) i referansebudsjettet avvike fra det som er presentert her. Større justeringer eller endringer i Referansebudsjettet vil bli kommunisert via våre nettsider og referansebudsjettets kalkulator kommer også til å bli oppdatert.

2. Referansebudsjettet august 2022

2.1 Individspesifikke utgifter (kr. per måned)

MAT & DRIKKE											
Kjønn/alder	6-11 mnd.	1 år	2-5	6-9	J 10-13	G 10-13	J 14-17	G 14-17	K 18-30	K 31 - 60	K 61 - 74
pr. mnd.	1 090	1 370	1 870	2 390	2 870	2 990	3 310	3 780	3 570	3 370	3 100

MAT & DRIKKE						
Kjønn/alder	K 74 +	M 18 -30	M 31 - 60	M 61 - 74	M 74 +	GRAVIDE/ AMMENDE
pr. mnd.	2 800	4 240	3 980	3 500	3 250	3 980

KLÆR OG SKO										
Kjønn/alder	<1 år	1 år	2-5	6-9	J 10-13	G 10-13	J 14-17	G 14-17	K >17	M >17
pr. mnd.	420	500	640	690	650	630	900	760	950	880

PERSONLIG PLEIE												
Alder	<1 år	1-2	3	4-5	6-9	J 10-13	G 10-13	J 14-17	G 14-17	K 18-50	M >17	K > 50
pr. mnd.	590	510	310	200	230	430	340	590	460	910	720	870

LEK OG MEDIEBRUK							
Alder	<1 år	1-2	3-5	6-9	10-13	14-17	>17
pr. mnd.	150	410	680	800	1 300	1 450	1 590

REISEKOSTNADER (30-dagersbillett Ruter, Oslo pr. 09.09.2022)						
Alder	6-19	20-66	>66		STUDENT 20-29	
pr. mnd.	407	814	407		488	

SPEDBARNsutstyr			
	GRUNN- UTRUSTNING		SUPPLERING
Alder	Fra 6 måneder før fødsel		<1
pr. mnd.	3 390		420

Individspesifikke forbruksområder omfatter varer og tjenester som er knyttet til enkeltindividenes forbruk, og utgiftene varierer med husholdsmedlemmenes alder og kjønn.

2.2 Husholdningsspesifikke utgifter (kr. per måned)

ANDRE DAGLIGVARER							
Antall pers.	1	2	3	4	5	6	7
pr. mnd.	450	490	620	760	890	990	1 070

HUSHOLDNINGSARTIKLER							
Antall pers.	1	2	3	4	5	6	7
fra 3 år							
pr. mnd.	410	440	530	680	750	840	870

MØBLER							
Antall pers.	1	2	3	4	5	6	7
fra 3 år							
pr. mnd.	500	550	670	870	1 020	1 220	1 390

MEDIEBRUK OG FRITID							
Antall pers.	1	2	3	4	5	6	7
pr. mnd.	2 090	2 090	2 090	2 210	2 210	2 320	2 320

BILKOSTNADER (DRIFT, VEDLIKEHOLD)					
	Fossilbil			El-bil	
Antall pers.	1 - 4	5 - 7		1 - 4	5 - 6
pr. mnd.	2 967	4 330			

BARNEHAGE (HELTIDSPASS OSLO KOMMUNE, AUGUST 2022)				
NB! Uten mattillegg (190 kr)				
Inntekt	> 559 167			
1. barn	3 050			
2. barn	2 135			
Øvr. barn	1 525			

I det husholdspesifikke forbruket inngår varer og tjenester som kan benyttes av flere personer.

AKTIVITETSSKOLEN AKS (OSLO KOMMUNE, AUGUST 2022)				
Inntekt	≥ 445 921	≤445 920	≤ 250 830	
Heldagsplass	3 299	1 294	704	
Gratis kjernetid	2 230	832	452	
Deltidsplass	1 069	462	252	

Eksempler på dette er møbler, kjøkkenutstyr, internett og aviser. Derfor er disse kostnadene relativt sett høye for énpersonshushold, mens de øker med bare mindre beløp med økende antall personer i husholdet.

3. Oppdatering av kostnader i Referansebudsjettet andre halvår 2022

Referansebudsjettet oppdateres normalt årlig, men det varierer på hvilken måte de ulike forbruksområdene oppdateres. Noen forbruksområder oppdateres med nye priser årlig, mens andre forbruksområder oppdateres ved å justere kostnadene i henhold til utviklingen i konsumprisindeksen (KPI). Det er et mål for arbeidet med referansebudsjettet at grunnlaget for forbruksområdene som ikke oppdateres årlig skal revideres og oppdateres ca. hvert femte år. I denne versjonen av referansebudsjettet er ikke grunnlaget for beregningene av noen forbruksområder oppdatert, men nye priser er hentet inn for henholdsvis kollektivtransport, barnehage og SFO/AKS. De øvrige budsjettpostene er justert i henhold til endringer i konsumprisindeksen beregnet av SSB. I det følgende kapitlet presenterer vi fremgangsmåten for innhenting av nye priser for forbruksområdene «Barnehagekostnader», «SFO/AKS» og «kollektivtransport» og fremgangsmåten for justering av priser i henhold til endringer i konsumprisindeksen.

3.1 Priser hentet inn i august/september 2022

3.1.1 «Barnehagekostnader»

Oslo kommunes satser for barnehagepriser har blitt brukt som eksempel på barnehagekostnader i SIFOs referansebudsjett siden det ble publisert for første gang i 1987. I dag samsvarer disse satsene i stor grad med nasjonal maksimalgrense for foreldrebetaling regulert i forskrift om foreldrebetaling i barnehager.¹ Denne maksimalgrensen blir fastsatt i Stortingets årlige budsjettvedtak og gjelder for et heldags ordinært barnehagetilbud innenfor gjeldende lov og forskrifter. Forskriften om foreldrebetaling i barnehager regulerer også minimumssatser for søskenmoderasjon, reduksjon i foreldrebetaling og tilbud om gratis kjernetid ved lav inntekt. Den enkelte kommune har imidlertid mulighet til å tilby lavere foreldrebetaling og mer omfattende moderasjonsordninger enn det som er fastsatt i nasjonal forskrift, så dette vil kunne variere mellom ulike kommuner.

Barnehagekostnadene i Referansebudsjettet 2022 omfatter fulltidsplass i barnehage, og kostnadene for hvert enkelt barn er avhengig av hvor mange barn den enkelte familie har i barnehage. Den nasjonale maksprisen, og Oslo kommunes priser, for fulltidsplass i barnehage ble endret til 3 050 kroner per måned fra august 2022 (Oslo kommune, 2022b). Beregningene i referansebudsjettkalkulatoren tar hensyn til søskenmoderasjon og nasjonal ordning for reduksjon i foreldrebetaling som går ut på at ingen skal betale mer enn seks prosent av husholdningsinntekten for en barnehageplass.

Referansebudsjettet, og referansebudsjettkalkulatoren, tar ikke hensyn til ev. rett til gratis kjernetid. Fra august 2022 er inntektsgrensen for gratis kjernetid en samlet husholdningsinntekt under 598 825 kroner for barn født i 2017, 2018, 2019 og 2020. For barn i utvalgte bydeler i Oslo (Alna, Bjerke, Grorud, Stovner og Søndre Nordstrand) og utvalgte årskull (2017 og 2018) tilbys gratis kjernetid for familier med årsinntekt på under 693 200

¹¹ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-12-16-1478>

kroner (Oslo kommune, 2022b). Ved bruk på individ-/husholdningsnivå må kostnadene tilpasses den aktuelle situasjonen.

3.1.2 «Kostnader for Aktivitetsskolen (AKS)»

Siden kostnader knyttet til skolefritidsordning ble lagt inn i referansebudsjettet i 2012 har kostnadene for Aktivitetsskolen i Oslo blitt benyttet som eksempel på denne typen kostnader. Det spesifiseres at kostnadene vil kunne variere mellom ulike kommuner. De senere årene har det blitt foretatt en del endringer knyttet til oppholdsbetaling for Aktivitetsskolen i Oslo, og det er også innført en nasjonal inntektsavhengig ordning med redusert foreldrebetaling i SFO for husholdninger med elever på 1. til 4. trinn (Utdanningsdirektoratet, 2022).

Kostnadene som legges til grunn i Referansebudsjettet for 2022 er Oslos satser, inkludert de nye nasjonale moderasjonsordningene med gratis deltids plass for 1. trinn og maksimalt seks prosent av husholdningsinntekten per AKS/SFO-plass (Oslo kommune, 2022a). Oslos egne inntektsatser videreføres i referansebudsjettet, og kalkulatoren tilpasses slik at den mest gunstige oppholdsbetalingen av de to ordningene beregnes.

Fra og med skoleåret 2022/2023 er det innført gratis deltids plass for alle elever på 1. til 3. trinn i Osloskolen. Elever på 4. trinn får gratis deltids plass i bydelene Alna, Bjerke, Gamle Oslo, Grorud, Grünerløkka, Sagene, Stovner og Søndre Nordstrand. I referansebudsjettkalkulatoren er dette løst med at brukeren selv kan velge om de betaler for «heldags plass», «gratis kjernetid» eller «deltids plass».

En gjennomgang av kostnader og moderasjonsordninger for skolefritidsordningen i de fire største byene i Norge viser betydelige forskjeller mellom kommunene. Noen kommuner tilbyr gratis heldags plass for alle på første trinn, noen har gratis deltids plass for elever på flere klassetrinn, noen har søskenrabatt o.l. I tråd med den nasjonale moderasjonsordningen som trådte i kraft i 2021 (Utdanningsdirektoratet, 2022) har alle kommuner en moderasjonsordning som sikrer at foreldrebetaling per elev utgjør maksimalt seks prosent av husholdningsinntekten (Austgulen et al., 2022). Ved bruk på individ-/husholdningsnivå må kostnadene tilpasses den aktuelle situasjonen.

3.1.3 «Reisekostnader»

Reisekostnader omfatter kostnader til månedskort (30-dagers billett) for kollektivtransport og er prismålt i Oslo (Ruter) i september 2022 (Ruter, 2022). Vi differensierer mellom priser for barn og ungdom, studenter, voksne og honnør. Budsjettposten «Reisekostnader» er kun et eksempel og kostnadene kan variere mellom ulike regioner/kommuner. Ved bruk på individ-/husholdningsnivå må kostnadene tilpasses den aktuelle situasjonen.

3.2 Justering av priser i henhold til konsumprisindeksen

For forbruksområder i referansebudsjettet hvor det ikke hentes inn nye priser i år er prisene justert i henhold til endringer i konsumprisindeksen (KPI). Konsumprisindeksen vi benytter er beregnet av Statistisk sentralbyrå (SSB) (2022b) og beskriver utviklingen i konsumpriser for varer og tjenester etterspurt av private husholdninger bosatt i Norge.

I denne versjonen av referansebudsjettet er KPI-justeringen av priser gjennomført for følgende forbruksområder:

- Mat og drikke
- Klær og sko
- Personlig pleie
- Lek og mediebruk
- Spedbarnsutstyr
- Andre dagligvarer
- Husholdningsartikler
- Møbler
- Mediebruk og fritid
- Bilkostnader (fossilt drivstoff)

Kostnadene forbundet med drift og vedlikehold av elbil er ikke oppdatert i denne versjonen av referansebudsjettet. Tallene som legges til grunn i referansebudsjettet for elbil er dermed beregningen for februar.

Konsumprisjusteringen av priser i referansebudsjettet gjøres normalt basert på prisene slik de var i februar måned. Det vil si at forbruksområdene som justeres i henhold til KPI normalt justeres i henhold til 12-måneders endring i KPI for februar det aktuelle året. Det var 12-måneders endring i KPI som ble lagt til grunn i den første versjonen av referansebudsjettet for 2022. I denne versjonen har vi med ett unntak justert kostnadene i tråd med de månedlige endringene fra februar til og med august 2022. Kostnadsberegningene for budsjettposten «Andre dagligvarer» er justert i tråd med endringer i KPI fra april til august siden grunnlaget for denne budsjettposten ble oppdatert i år og nye priser ble innhentet i april 2022. Kostnadsberegninger for elbil er ikke oppdatert i denne versjonen av referansebudsjettet siden KPI for drift av personlige transportmidler er beregnet basert på biler som kjører på fossilt brennstoff.

Det benyttes ikke én felles sats for KPI-justeringen av referansebudsjettet. Årsaken er at prisutviklingen i de ulike konsumgruppene normalt er forskjellig. Det tas utgangspunkt i SSBs tabell 03013 (Statistisk sentralbyrå (SSB), 2022a) som presenterer konsumprisindeksen etter konsumgruppe. Konsumgruppene SSB opererer med tilsvarende ikke nøyaktig de samme forbruksområdene som brukes i referansebudsjettet. Vi tar dermed utgangspunkt i konsumgruppen (eller undergrupper av denne) som best beskriver det vareinnholdet som er inkludert i hvert spesifikt forbruksområde i referansebudsjettet. Tabell 1 gir en oversikt over hvilke KPI-satser som legges til grunn for denne oppdateringen.

For eksempel benyttes SSBs hovedgruppenivå 01 (Matvarer og alkoholfrie drikkevarer) for oppdateringen av referansebudsjettposten «Mat og drikke». For referansebudsjettposten «Klær og sko» benytter vi SSBs hovedgruppenivå 03 (Klær og skotøy). For referansebudsjettposten «Lek og fritid» benytter vi SSBs hovedgruppenivå 09 (Kultur og fritid), men uten gruppenivå 09.6 (Feriereiser, pakketurer) siden ferie ikke er inkludert i referansebudsjettet. Tilsvarende tilpasninger er også foretatt for referansebudsjettpostene «Andre dagligvarer», «Husholdningsartikler», og «Mediebruk og fritid».

Tabell 1: Oversikt over KPI hoved- og gruppenivå som benyttes i den andre utgaven av Referansebudsjettet for 2022.

Referansebudsjettpost	KPI justeringsnivå (fra SSBs tabell 03013)
Mat og drikke	SSB Hovedgruppenivå: 01 (Matvarer og alkoholfrie drikkevarer)
Klær og sko	SSB Hovedgruppenivå: 03 (Klær og skotøy)
Personlig pleie	SSB Gruppenivå: 12.1 (Personlig pleie)
Lek og medieforbruk (individ)	Indeks sammensatt av: SSB Gruppenivå: 09.1 (Audiovisuelt-, foto- og IT-utstyr); SSB Gruppenivå 09.2: (Andre større varige konsumvarer knyttet til fritid og kultur) SSB Gruppenivå: 09.2 (Andre gjenstander og annet utstyr knyttet til fritid, hager og kjæledyr) SSB Gruppenivå: 09.4 (Tjenester knyttet til fritid og kultur) SSB Gruppenivå: 09.5 (Aviser, bøker og papirvarer)
Spedbarnsutstyr	SSB Gruppenivå: 12 (Andre varer og tjenester)
Andre dagligvarer	SSB Undergruppenivå 1: 05.6.1 (Ikke-varige husholdningsartikler)
Husholdningsartikler	Indeks sammensatt av: SSB Gruppenivå: 05.2 (Boligtekstiler) SSB Gruppenivå: 05.3 (Husholdningsapparater) SSB Gruppenivå: 05.4 (Glassvarer, dekketøy og kjøkkenredskaper) SSB Gruppenivå: 05.5 (Verktøy og utstyr til hus og hage) SSB Gruppenivå: 05.6 (Varer og tjenester for alminnelig vedlikehold av bolig)
Møbler	SSB Gruppenivå: 05.1 (Møbler, tepper og annet gulvbelegg)
Mediebruk og fritid (hushold)	Indeks sammensatt av: SSB Gruppenivå: 09.1 (Audiovisuelt-, foto- og IT-utsyr); SSB Gruppenivå 09.2: (Andre større varige konsumvarer knyttet til fritid og kultur) SSB Gruppenivå: 09.2 (Andre gjenstander og annet utstyr knyttet til fritid, hager og kjæledyr) SSB Gruppenivå: 09.4 (Tjenester knyttet til fritid og kultur) SSB Gruppenivå: 09.5 (Aviser, bøker og papirvarer)
Bilkostnader (fossil)	SSB Gruppenivå: 07.2 (Drift av personlige transportmidler)

4. Kostnadsutvikling for eksempelfamilien

For å vise hvordan budsjettet kan brukes har vi satt opp et eksempel for kjernefamilien. Denne familien består av mor, far og to barn på 4 og 11 år. I Tabell 2 viser vi hvordan denne familiens kostnader har utviklet seg i perioden fra februar 2020 til august 2022. Av denne tabellen kan vi lese at familiens utgifter har økt hvert år, men at økningen for flere av forbruksområdene har vært størst mellom februar og august 2022.

I denne perioden har kostnadsøkningen knyttet til å opprettholde referansebudsjettets forbruksnivå vært høyest for forbruksområdene «Mat og drikke» (7,9 %), «Bilkostnader» (7,9 %), og «Andre dagligvarer» (7 %). I samme periode har kostnadene til barnehage blitt redusert med 8 %. Før kostnadene til barnehage er hensyntatt har kostnadene for denne eksempelfamilien økt med 4,6 %. Dette utgjør nesten 1 400 kroner i måneden, eller nesten 16 800 kroner i året. Når kostnadene til barnehage er hensyntatt har de månedlige kostnadene økt med i overkant av 1 100 kroner. Til sammenligning var økningen fra februar 2021 til februar 2022 2 %, noe som utgjorde 590 kroner i måneden.

Tabell 2: Kostnadsutvikling for eksempelfamilien i referansebudsjettet fra februar 2020 til august 2022.

Forbruksområde		Februar 2020*	Februar 2021	Februar 2022	August 2022
1.	Mat og drikke	11 110**	11 120	11 210	12 090
2.	Klær og sko	3 150**	3 150	3 120	3 120
3.	Personlig pleie	1 880	2 200**	2 210	2 260
4.	Lek og mediebruk	4 700**	4 900	5 040	5 160
5.	Reiseutgifter for de voksne	1 540	1 540	1 628	1 628
	Sum individspesifikke utgifter	22 380	22 910	23 208	24 258
6.	Andre dagligvarer	670	710	710**	760
7.	Husholdsartikler	640	660	670	680
8.	Møbler	730**	780	850	870
9.	Mediebruk og fritid	2 020**	2 090	2 160	2 210
10.	Bilkostnader (bensinbil)	2 650	2 608	2 750	2 967
	Sum husholdsspesifikke utgifter	6 710	6 848	7 140	7 487
	<i>Utgifter per måned</i>	<i>29 090</i>	<i>29 758</i>	<i>30 348</i>	<i>31 745</i>
	<i>Utgifter per år</i>	<i>349 080</i>	<i>357 100</i>	<i>364 176</i>	<i>380 943</i>
	Barnehage (11 mnd.)	34 485	35 530	36 465	33 550
	Total per år (avrundet)	383 570	392 630	400 640	414 490

*I denne sammenhengen har vi sett bort fra at det i 2020 ble beregnet en stordriftseffekt av de individspesifikke kostnadene for denne eksempelfamilien i referansebudsjettet.

** Grunnlaget for kostnadsberegningene for forbruksområdet ble helt eller delvis oppdatert dette året.

5. Slik bruker du referansebudsjettet

Referansebudsjettet og den tilhørende kalkulatoren er et verktøy som blir mye brukt av en rekke offentlige og private aktører. Budsjettet benyttes blant annet som faglig grunnlag for fastsettelse av ulike ytelser/livsoppholdsbeløp. Det brukes også av banker i deres vurdering av kunders betjeningsevne. Budsjettet er videre et godt verktøy for forbrukere som ønsker å få en oversikt over egen økonomi. Det er imidlertid viktig å merke seg at budsjettet er et sjablongmessig uttrykk for hva det koster å ha et forbruksnivå som er akseptabelt for folk flest. Det er ikke et uttrykk for nordmenns gjennomsnittsforbruk, og det er ikke ment som en normativ standard. Vi mener ikke at man skal eller bør bruke disse beløpene som er presentert i rapporten for å leve på et akseptabelt nivå, men sannsynliggjør at det er mulig å leve på dette nivået innenfor totalsummene i Referansebudsjettet. Ulike mennesker har ulike behov. Når budsjettet benyttes på individnivå er det derfor viktig at brukerne er kjent med referansebudsjettets forutsetninger og avgrensninger, og at det tilpasses individenes situasjon.

Referansebudsjettet kan benyttes som utgangspunkt og referanse for privatpersoner som ønsker oversikt over egen økonomi. Kalkulatoren gjør det mulig å enkelt hente ut referansebudsjett for ulike familiekonstellasjoner. Følgende budsjettposter varierer med antall personer i husholdningen: «Andre dagligvarer», «Husholdningsartikler», «Møbler», «Mediebruk og fritid», «Bilkostander», eller antall husholdningsmedlemmer som benytter tjenesten som «Barnehage» og «SFO/AKS». Derimot hensyntar budsjettpostene: «Mat og drikke», «Klær og sko», «Personlig pleie», «Lek og mediebruk» og «Reiseutgifter» også alder og kjønn til personene i husholdet. Beregningene i Referansebudsjettet er ikke inntektsavhengige. Inntekten som oppgis i Referansebudsjettets kalkulator benyttes kun for beregning av eksempelpostene «Barnehage» og «SFO/AKS».

Referansebudsjettet omfatter imidlertid ikke alle utgifter som en person eller familie kan ha, som f.eks. bokostnader, inkludert utgifter til strøm og oppvarming, feriereiser, gaver og helsetjenester utover et årlig lege- og tannlegebesøk. Referansebudsjettet forutsetter at all mat lages hjemme, det vil si at kafé- eller restaurantbesøk ikke omfattes av budsjettet. Videre bygger ikke budsjettet på utstrakt bruk av tilbud og salgsvare og forutsetter ikke arv eller bruktkjøp.

Det er også verdt å merke seg at referansebudsjettet er et langtidsbudsjett. Det innebærer at det er beregnet at en skal sette til side penger hver måned for å ha råd til sjeldnere innkjøp av dyre og varige forbruksgjenstander. Når kjøleskapet, komfyren, vaskemaskinen eller lignende går i stykker, skal en ha penger til reparasjoner eller til å kjøpe nytt, uten at dette går ut over forbruket ellers.

NB: Kostnadene forbundet med drift og vedlikehold av elbil er ikke oppdatert i denne versjonen av referansebudsjettet. Tallene som genereres i kalkulatoren for elbil er dermed beregningen for februar.

6. Oppsummering og konklusjon

Denne rapporten presenterer den andre utgaven av referansebudsjettet for 2022. Normalt oppdateres og publiseres referansebudsjettet én gang i året, men på grunn av den høye prisveksten i 2022 har vi valgt å oppdatere budsjettet med augustpriser. I denne versjonen er ikke grunnlaget for noen av forbruksområdene oppdatert, det er kun prisene som er justert. Nye priser er hentet inn for forbruksområdene «Barnehagekostnader», «SFO/AKS» og «kollektivtransport», mens de øvrige prisene er justert i henhold til endringer i konsumprisindeksen (KPI) utarbeidet av SSB. Kostnader forbundet med drift og vedlikehold av elbil er ikke oppdatert i denne versjonen av referansebudsjettet.

De nye tallene viser at det er kostnader til mat og drikke, andre dagligvarer og bilhold som har økt mest siden den årlige oppdateringen av referansebudsjettet som ble publisert i mai 2022. Kostnadene til barnehage er blitt redusert. For en eksempelfamilie med to voksne og to barn, hvor ett av barna går i barnehage, innebærer denne justeringen en økning i månedlige kostnader på i overkant av 1 100 kroner.

I perioder som første halvår i 2022, med betydelige prisvariasjoner og økning av inflasjon, kan valget av referansemåned for KPI-justering ha ekstra stor betydning for beløpene som presenteres i referansebudsjettet. Vi anbefaler derfor brukere av referansebudsjettet å ta høyde for endringer i KPI i løpet av høsten og vinteren, frem til neste planlagte oppdatering av referansebudsjettet. I denne rapporten har vi presentert vår fremgangsmåte for justering av referansebudsjettet i henhold til KPI.

Litteratur

- Austgulen, M. H. (2022). Hva koster det å leve? Referansebudsjett som et verktøy for velferdsstaten. In A. Solstad, P. A. Tufte, & C. Poppe (Eds.), *Penger til besvær : privatøkonomiske utfordringer og økonomisk rådgivning i kredittsamfunnet*. Universitetsforlaget: Universitetsforlaget.
- Austgulen, M. H., Alecu, A. I., & Borgeraas, E. (2021). *Oppdatering av forbruksområdet "Personlig pleie". Vurdering av vare- og tjenestegrunnlaget i referansebudsjettet*. SIFO Rapport nr. 1-2021. Oslo: Forbruksforskningsinstituttet SIFO, OsloMet - storbyuniversitetet. <https://hdl.handle.net/11250/2755009>
- Austgulen, M. H., Alecu, A. I., & Lylum, M. (2022). *SIFOs Referansebudsjett for forbruksutgifter 2022*. SIFO Rapport 4-2022. Oslo: Forbruksforskningsinstituttet SIFO, OsloMet - storbyuniversitetet. <https://hdl.handle.net/11250/2998050>
- Austgulen, M. H., & Borgeraas, E. (2020). The Norwegian Reference Budget. In C. Deeming (Ed.), *Minimum Income Standards and Reference Budgets : International and Comparative Policy Perspectives* (pp. 185-196). Bristol: Policy Press.
- Lylum, M., & Skuland, S. E. (2022). *Oppdatering av forbruksområdet "Andre dagligvarer". Vurdering av vare- og tjenestegrunnlaget i referansebudsjettet*. SIFO rapport 3-2022. Oslo: Forbruksforskningsinstituttet SIFO, OsloMet - storbyuniversitetet. <https://hdl.handle.net/11250/2997958>
- Oslo kommune. (2022a). Aktivitetsskolen - pris og betaling. Hentet fra <https://www.oslo.kommune.no/skole-og-utdanning/aktivitetsskolen/pris-og-betaling/#gref>
- Oslo kommune. (2022b). Barnehage - Pris og betaling for barnehageplass. Hentet fra <https://www.oslo.kommune.no/barnehage/pris-og-betaling/#gref>
- Ruter. (2022). Priser 30-dagersbillett. Hentet fra <https://ruter.no/kjop-billett/billetter-og-priser/30-dagersbillett/>
- Skuland, S. E. (2021). *Oppdatering av kostnader til spedbarn: Vurdering av vare- og tjenestegrunnlaget i Referansebudsjettet*. SIFO Rapport nr. 2 - 2021. Oslo: Forbruksforskningsinstituttet SIFO, OsloMet - storbyuniversitetet.
- Statistisk sentralbyrå (SSB). (2022a). 03013: Konsumprisindeks, etter konsumgruppe (2015=100) 1979M01 - 2022M03. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/03013/>
- Statistisk sentralbyrå (SSB). (2022b). Konsumprisindeksen. Hentet fra <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/konsumpriser/statistikk/konsumprisindeksen>
- Utdanningsdirektoratet. (2022). Moderasjonsordninger i SFO. Hentet fra <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Leksehjelp/veileder-om-moderasjonsordninger-i-sfo/#:~:text=F%C3%B8rste%20ledd%20sl%C3%A5r%20fast%20at,til%204.>

Forbruksforskningsinstituttet SIFO ved OsloMet – storbyuniversitetet har et spesielt ansvar for å bidra til kunnskapsgrunnlaget for forbrukerpolitikken i Norge og skal utvikle ny kunnskap om forbruk, forbrukerpolitikk og forbrukernes stilling og rolle i samfunnet.

SIFOs kjerneområder er:

- Bærekraftig forbruksutvikling (herunder mat)
- Klær og tekstil
- Markedsbasert velferd
- Teknologi og digitalisering